

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 13ης Δεκεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Κανονισμός (ΕΚ) 810/2009 – Άρθρο 32, παράγραφος 3 – Κοινοτικός κώδικας θεωρήσεων – Απόφαση με την οποία απορρίπτεται αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως – Δικαίωμα του αιτούντος να ασκήσει προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής – Υποχρέωση κράτους μέλους να διασφαλίσει το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-403/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πολωνία) με απόφαση της 28ης Ιουνίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Ιουλίου 2016, στο πλαίσιο της διαδικασίας

Soufiane El Hassani

κατά

Minister Spraw Zagranicznych,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, C.G. Fernlund, A. Arabadzjev, S. Rodin και E. Regan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: V. Giacobbo-Peyronnel, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Μαΐου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο S. El Hassani, εκπροσωπούμενος από τον J. Bialas, radca prawny,
- ο Minister Spraw Zagranicznych, εκπροσωπούμενος από την K. Pawłowska-Nojszewska και τον M. Arciszewski,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna και τις M. Kamejsza-Kozłowska και K. Straś,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,
- η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Grünberg,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις A. Stobiecka-Kuik και C. Cattabriga,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 32, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 810/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων (ΕΕ 2009, L 243, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 610/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 (ΕΕ 2013, L 182, σ. 1) (στο εξής: κώδικας θεωρήσεων).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Soufiane El Hassani και του Minister Spraw Zagranicznych (Υπουργού Εξωτερικών, Πολωνία) σχετικά με απόφαση του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας, Πολωνία) με την οποία το δικαστήριο αυτό απέρριψε την προσφυγή του κατά της αποφάσεως του Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w Rabacie [προξένου της Δημοκρατίας της Πολωνίας στο Ραμπάτ (Μαρόκο)] της 27ης Ιανουαρίου 2015, περί απορρίψεως της αιτήσεως του S. El Hassani περί εκδόσεως θεωρήσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 29 του κώδικα θεωρήσεων διαλαμβάνει τα ακόλουθα:

«Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από την [Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950] του Συμβουλίου της Ευρώπης (στο εξής: ΕΣΔΑ) και από τον χάρτη θεμελιωδών ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

- 4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις έκδοσης θεωρήσεων για διέλευση από ή με πρόθεση παραμονής στην επικράτεια των κρατών μελών, που δεν υπερβαίνει τις 90 ημέρες εντός οιασδήποτε περιόδου 180 ημερών.»

- 5 Το άρθρο 32, παράγραφοι 1 και 3, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 25, παράγραφος 1, η αίτηση θεώρησης απορρίπτεται [εάν]:

[...]

β) υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα των δικαιολογητικών εγγράφων που υποβλήθηκαν από τον αιτούντα ή την ακρίβεια του περιεχομένου τους, την αξιοπιστία των δηλώσεών του ή την πρόθεσή του να αναχωρήσει από το έδαφος των κρατών μελών πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεώρησης.

[...]

3. Οι αιτούντες των οποίων η θεώρηση απορρίφθηκε έχουν δικαίωμα προσφυγής. Η προσφυγή ασκείται κατά του κράτους μέλους που έχει λάβει την τελική απόφαση επί της αιτήσεως και σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους αιτούντες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν σε περίπτωση προσφυγής, όπως διευκρινίζεται στο παράρτημα VI.»

Το πολωνικό δίκαιο

6 Το άρθρο 76, παράγραφος 1, του *ustawa o cudzoziemcach* (νόμου περί αλλοδαπών), της 12ης Δεκεμβρίου 2013 (στο εξής: νόμος περί αλλοδαπών), ορίζει τα εξής:

«Στην περίπτωση αποφάσεως με την οποία απορρίπτεται η αίτηση για έκδοση θεωρήσεως Σένγκεν [...] είναι δυνατό

1) να υποβληθεί αίτηση επανεξετάσεως της υποθέσεως από τον πρόξενο, εάν την απόφαση έχει εκδώσει η αρχή αυτή·

2) να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του *Komendant Główny Straży Granicznej* (γενικού διοικητή της υπηρεσίας συνοριακής φυλάξεως) εάν την απόφαση έχει εκδώσει ο *Komendant placówki Straży Granicznej* (αστυνομικός διευθυντής της υπηρεσίας συνοριακής φυλάξεως).»

7 Το άρθρο 5 του *ustawa-Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* (νόμου περί κώδικα διοικητικής δικονομίας), της 30ής Αυγούστου 2002 (στο εξής: νόμος περί κώδικα διοικητικής δικονομίας), ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα διοικητικά δικαστήρια δεν έχουν αρμοδιότητα επί υποθέσεων οι οποίες αφορούν:

[...]

4) θεωρήσεις εκδιδόμενες από τους προξένους, πέραν των θεωρήσεων που χορηγούνται σε αλλοδαπούς οι οποίοι είναι μέλη της οικογενείας πολίτη κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κράτους που αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στην Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), κράτους που αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) ή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 4, του *Ustawa [...] o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin* (νόμου περί της εισόδου, παραμονής και εξόδου από τη Δημοκρατία της Πολωνίας υπηκόων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους) της 14ης Ιουλίου 2006 (στο εξής: νόμος περί της εισόδου στην επικράτεια).»

8 Το άρθρο 58, παράγραφος 1, του κώδικα διοικητικής δικονομίας προβλέπει τα εξής:

«Το δικαστήριο απορρίπτει την προσφυγή:

1) όταν η υπόθεση δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων· [...].»

9 Το άρθρο 2 του νόμου περί της εισόδου στην επικράτεια έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, νοείται ως:

[...]

3) πολίτης της ΕΕ – ο αλλοδαπός:

- a) ο οποίος είναι υπήκοος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- b) ο οποίος είναι υπήκοος κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στην Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών ή στη Συμφωνία για τον [ΕΟΧ],
- c) ο οποίος είναι υπήκοος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας·

4) μέλος της οικογένειας: αλλοδαπός ο οποίος είναι πολίτης ή μη της ΕΕ:

- a) ο/η σύζυγος πολίτη της Ένωσης·
- b) ανιών σε ευθεία γραμμή πολίτη της ΕΕ ή του/της συζύγου αυτού, εφόσον δεν έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας ή συντηρείται από τον εν λόγω πολίτη ή από τον/τη σύζυγο αυτού,
- c) κατιών σε ευθεία γραμμή που συντηρείται από τον πολίτη της ΕΕ ή τον/τη σύζυγο αυτού».

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 10 Ο S. El Hassani υπέβαλε στον πρόξενο της Δημοκρατίας της Πολωνίας στο Ραμπάτ (Μαρόκο) αίτηση προς έκδοση θεωρήσεως Σένγκεν, προκειμένου να επισκεφθεί τη σύζυγο και το τέκνο του οι οποίοι είναι Πολωνοί υπήκοοι. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από τον πρόξενο με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 2015.
- 11 Όπως προβλέπεται από τους πολωνικούς κανόνες διοικητικής δικονομίας, ο S. El Hassani ζήτησε την εκ νέου εξέταση της αιτήσεώς του στον ίδιο πρόξενο ο οποίος, στις 27 Ιανουαρίου 2015, την απέρριψε εκ νέου, με την αιτιολογία ότι ουδεμία βεβαιότητα υφίστατο ότι ο S. El Hassani θα είχε την πρόθεση να αναχωρήσει από την Πολωνία όταν θα έληγε η ισχύς της θεωρήσεώς του.
- 12 Κατόπιν αυτού, ο προσφεύγων στην κύρια δίκη άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικού δικαστηρίου της περιφέρειας της Βαρσοβίας). Υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η άρνηση εκδόσεως θεωρήσεως υπό τις προϋποθέσεις αυτές συνιστά παράβαση του άρθρου 60 του νόμου περί αλλοδαπών σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Περαιτέρω, φρονεί ότι το άρθρο 76 του νόμου περί αλλοδαπών δεν προβλέπει επίπεδο προστασίας αντίστοιχο με εκείνο που απαιτείται από το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ.
- 13 Ο S. El Hassani προβάλλει επίσης ότι, μολονότι η σύζυγος και το τέκνο του είναι Πολωνοί υπήκοοι, η εθνική αυτή νομοθεσία δεν του παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως προς έκδοση θεωρήσεως, ενώ, αντιθέτως, παρέχεται η δυνατότητα αυτή στους αλλοδαπούς συζύγους πολιτών άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 14 Με το υπόμνημα αντικρούσεως της 30ής Μαρτίου 2015, ο Υπουργός Εξωτερικών ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής ως απαράδεκτης συμφώνως προς το άρθρο 5, σημείο 4, του κώδικα διοικητικής δικονομίας, και, επικουρικός, ως αβάσιμης, καθώς και την περάτωση της διαδικασίας.
- 15 Κατά συνέπεια, ο S. El Hassani ζήτησε από το Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικό δικαστήριο της περιφέρειας της Βαρσοβίας) να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, προκειμένου να καθοριστεί εάν στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής εμπίπτει και το δικαίωμα ασκήσεως ενώπιον δικαστηρίου προσφυγής κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίπτεται η αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως.

- 16 Με απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2015, το Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (διοικητικό δικαστήριο της περιφέρειας της Βαρσοβίας) απέρριψε την προσφυγή βάσει του άρθρου 5, σημείο 4, του κώδικα διοικητικής δικονομίας, κρίνοντας ότι οι προσφυγές που ασκούνται κατά αποφάσεως προξένου με την οποία απορρίπτεται η αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως Σένγκεν δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του διοικητικού δικαστηρίου. Εξάλλου, το δικαστήριο αυτό απέρριψε το αίτημα περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο.
- 17 Στις 28 Απριλίου 2016, ο S. El Hassani άσκησε αναίρεση ενώπιον του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πολωνία), υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι, ως υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος δεν αποτελεί μέλος της οικογένειας πολίτη κράτους μέλους της Ένωσης κατά την έννοια του νόμου περί εισόδου στην επικράτεια, στερήθηκε του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, πράγμα που συνιστά παράβαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ καθώς και του άρθρου 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), που κατοχυρώνουν το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου.
- 18 Κατά το αιτούν δικαστήριο, στο πολωνικό δίκαιο, η δυνατότητα προσφυγής ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου κατά αποφάσεως επί αιτήσεως περί εκδόσεως θεωρήσεως εξαρτάται τόσο από την αρχή η οποία εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση όσο και από το καθεστώς του προσώπου που ασκεί την προσφυγή.
- 19 Συγκεκριμένα, μολοντί οι αποφάσεις των εθνικών αρχών με τις οποίες απορρίπτεται το αίτημα περί εκδόσεως θεωρήσεως και οι οποίες λαμβάνονται από τον αστυνομικό διευθυντή της υπηρεσίας συνοριακής φυλάξεως ή από τον Υπουργό Εξωτερικών ή η άρνηση του βοεβόδα (Πολωνία) να παρατείνει την ισχύ της θεωρήσεως μπορούν να προσβληθούν με προσφυγή ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου, εντούτοις δεν συμβαίνει πάντοτε το ίδιο με την απόφαση με την οποία απορρίπτεται το αίτημα περί εκδόσεως θεωρήσεως, ακόμη και αν αφορά θεώρηση Σένγκεν, η οποία λαμβάνεται από πρόξενο. Προσφυγή δεν μπορεί να ασκηθεί ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου κατά μιας τέτοιας αποφάσεως από υπήκοο τρίτης χώρας παρά μόνον εάν είναι μέλος της οικογένειας υπηκόου κράτους μέλους της Ένωσης, κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στην Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών, κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Συμφωνία για τον ΕΟΧ ή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 4, του νόμου περί εισόδου στην επικράτεια. Άλλος υπήκοος τρίτης χώρας έχει απλώς δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον της διοικήσεως, ήτοι να υποβάλει αίτηση επανεξετάσεως από την ίδια αρχή, συμφώνως προς το άρθρο 76, παράγραφος 1, του νόμου περί αλλοδαπών.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αναρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων για τις υποθέσεις που αφορούν θεωρήσεις εκδιδόμενες από τους προξένους, όπως προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 4, του κώδικα διοικητικής δικονομίας, ενδέχεται να συνιστά παράβαση του άρθρου 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, σε συνδυασμό με το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, που κατοχυρώνει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου.
- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψεως 29 [του κώδικα αυτού] και του άρθρου 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, την έννοια ότι υποχρεώνει ένα κράτος μέλος να διασφαλίζει την άσκηση προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 22 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, ερμηνευόμενο υπό το φως του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου.
- 23 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, οι αιτούντες των οποίων η αίτηση θεωρήσεως απορρίφθηκε έχουν δικαίωμα «προσφυγής» κατά της αποφάσεως αυτής η οποία ασκείται κατά του κράτους μέλους που έχει λάβει την τελική απόφαση επί της αιτήσεως «και σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο».
- 24 Εντεύθεν συναγεται ότι, στην περίπτωση οριστικής αποφάσεως επί της αιτήσεως περί εκδόσεως θεωρήσεως, η διάταξη αυτή παρέχει ρητώς στους αιτούμενους την έκδοση θεωρήσεως τη δυνατότητα να ασκήσουν προσφυγή συμφώνως προς την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους το οποίο έλαβε την απόφαση αυτή.
- 25 Ο νομοθέτης της Ένωσης ανέθεσε τοιουτοτρόπως στα κράτη μέλη την ευθύνη να αποφασίσουν σχετικά με τη φύση και τις επιμέρους λεπτομέρειες των μέσων ένδικης προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους οι αιτούμενοι την έκδοση θεωρήσεως.
- 26 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, ελλείψει κανόνων της Ένωσης οι οποίοι να διέπουν ορισμένο ζήτημα, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους να θεσπίσει τους δικονομικούς κανόνες των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων δικαίου, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, υπό τον όρο, ωστόσο, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευμενείς από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 27 Επομένως, πρέπει να πληρούνται δυο σωρευτικές προϋποθέσεις, τουτέστιν η τήρηση της αρχής της ισοδυναμίας και της αρχής της αποτελεσματικότητας, ούτως ώστε να μπορεί ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί την αρχή της δικονομικής αυτονομίας σε καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino, C 3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 49).
- 28 Αυτές οι απαιτήσεις της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας εκφράζουν τη γενική υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης. Οι απαιτήσεις αυτές ισχύουν τόσο για τον καθορισμό των δικαιοδοτικών οργάνων που είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται των ενδίκων προσφυγών που στηρίζονται στο δίκαιο αυτό όσο και για τον καθορισμό των δικονομικών προϋποθέσεων (απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ., C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 49)
- 29 Αφενός, όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η αρχή αυτή επιτάσσει όλες οι εφαρμοστέες επί ενδίκων βοηθημάτων διατάξεις να εφαρμόζονται αδιακρίτως στα ένδικα βοηθήματα τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης και στα παρεμφερή αυτών ένδικα βοηθήματα τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του εσωτερικού δικαίου (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 50 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Αφετέρου, όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, εθνικός δικονομικός κανόνας, όπως ο επίμαχος στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν πρέπει να καθιστά πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 31 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, να διαπιστώσει εάν και σε ποιο βαθμό το επίμαχο στο πλαίσιο της κύριας δίκης καθεστώς επανεξετάσεως ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αυτές.
- 32 Συναφώς, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να συνεκτιμήσει το γεγονός ότι η ερμηνεία των διατάξεων του κώδικα θεωρήσεων πρέπει να γίνεται, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 29 του κώδικα αυτού, με σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη.
- 33 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει ότι δεν μπορεί να εκτιμήσει, με γνώμονα τον Χάρτη, εθνική κανονιστική ρύθμιση που δεν εντάσσεται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, όταν η ρύθμιση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου αυτού, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμφωνίας της κανονιστικής αυτής ρυθμίσεως με τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων διασφαλίζει τον σεβασμό (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, *Texdata Software*, C-418/11, EU:C:2013:588, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 34 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η απόρριψη της αιτήσεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης περί εκδόσεως θεωρήσεως, η οποία του κοινοποιήθηκε με το τυποποιημένο έντυπο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα VI του κώδικα θεωρήσεων, στηρίχθηκε σε έναν από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού.
- 35 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κώδικας θεωρήσεων ρυθμίζει τις προϋποθέσεις εκδόσεως, καταργήσεως και ανακλήσεως των ομοιόμορφων θεωρήσεων και ότι, ως εκ τούτου, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών δεν μπορούν να αρνούνται την έκδοση ομοιόμορφης θεωρήσεως βασιζόμενες σε λόγο διαφορετικό από εκείνους που προβλέπει ο κώδικας θεωρήσεων (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Koushkaki*, C-84/12, EU:C:2013:862, σκέψεις 47 και 51).
- 36 Μολονότι είναι αληθές ότι οι εθνικές αρχές διαθέτουν, κατά την εξέταση αιτήσεων περί εκδόσεως θεωρήσεως, ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής των λόγων απορρίψεως που προβλέπει ο κώδικας θεωρήσεων και την αξιολόγηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, εντούτοις ένα τέτοιο περιθώριο εκτιμήσεως ουδόλως μεταβάλλει το γεγονός ότι οι αρχές αυτές εφαρμόζουν ευθέως διάταξη του δικαίου της Ένωσης.
- 37 Εντεύθεν συνάγεται ότι ο Χάρτης τυγχάνει εφαρμογής όταν κράτος μέλος αποφασίζει να απορρίψει το αίτημα περί εκδόσεως θεωρήσεως δυνάμει του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.
- 38 Το άρθρο 47 του Χάρτη, το οποίο επιβεβαιώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ορίζει, στο πρώτο εδάφιο, ότι, σε περιπτώσεις προσβολής των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να έχει, στην πράξη, τη δυνατότητα να προσφύγει στη δικαιοσύνη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει το εν λόγω άρθρο (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 39 Περαιτέρω, το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο. Για να διασφαλισθεί ο σεβασμός του δικαιώματος αυτού, απόφαση διοικητικής αρχής η οποία, αυτή καθαυτήν, δεν πληροί τις προϋποθέσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας πρέπει να υπόκειται σε μεταγενέστερο έλεγχο από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχει την αρμοδιότητα να εξετάσει όλα τα κρίσιμα ζητήματα (απόφαση της 16ης Μαΐου 2017, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, σκέψη 55).

- 40 Η έννοια της ανεξαρτησίας, η οποία είναι συμφυής προς το δικαιοδοτικό έργο, προϋποθέτει κυρίως ότι το οικείο όργανο έχει την ιδιότητα τρίτου έναντι της αρχής που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη με προσφυγή απόφαση (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 49).
- 41 Εντεύθεν συνάγεται, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 119 των προτάσεών του, ότι το άρθρο 47 του Χάρτη επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν, σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας, τη δυνατότητα να αχθεί ενώπιον δικαστηρίου υπόθεση που αφορά οριστική απόφαση με την οποία απορρίπτεται αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως.
- 42 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κώδικα θεωρήσεων, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν διαδικασία προσφυγής κατά των αποφάσεων με τις οποίες απορρίπτεται αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως, η δε ρύθμιση των λεπτομερών κανόνων της εμπίπτει στην έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους τηρουμένων των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διασφαλίζει, σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας, την άσκηση προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 43 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδιτος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 810/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 610/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν διαδικασία προσφυγής κατά των αποφάσεων με τις οποίες απορρίπτεται αίτηση περί εκδόσεως θεωρήσεως, η δε ρύθμιση των λεπτομερών κανόνων της εμπίπτει στην έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους τηρουμένων των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διασφαλίζει, σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας, την άσκηση προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου.

(υπογραφές)